



Thinking War in the 21st Century. Introducing Non-State Actors in Just War Theory

H.A. Noorda

Thinking War in the 21st Century

Introducing Non-State Actors in Just
War Theory

Hadassa Noorda

Samenvatting

De regulering van conflicten met niet-statelijke actoren, zoals de Syrische burgeroorlog waarin de Islamitische Staat en rebellengroepen betrokken zijn, behoort tot de uitdagingen van dit decennium. Hoe zouden conflicten met niet-statelijke actoren begrepen moeten worden en onder welke condities zouden individuele strijders in dergelijke conflicten onder het oorlogsrecht moeten vallen? In de literatuur over de filosofie van oorlog blijven deze vragen onbeantwoord. Het centrale doel in dit proefschrift is om deze lacune te dichten door een theorie te ontwikkelen die toepasbaar is op conflicten met niet-statelijke actoren. Met dit doel voor ogen neem ik de belangrijkste principes van de theorie van rechtvaardige oorlog als uitgangspunt, waaronder de scheiding tussen de toepassing van de principes wat betreft het initiëren van een oorlog (*jus ad bellum*) en de toepassing van de principes wat betreft het voeren van een oorlog (*jus in bello*) en de gelijke behandeling van combattanten die uit deze scheiding voortvloeit. Ik neem deze principes aan omdat ik de gedachte die hieraan ten grondslag ligt om de consequenties van oorlogen aan banden te leggen onderschrijf. Vanuit dit perspectief ontwikkel ik een theorie voor de behandeling van niet-statelijke combattanten. Ik claim dat de theorie van rechtvaardige oorlog op vergelijkbare wijze toepasbaar is op niet-statelijke combattanten als op statelijke combattanten, ook als zij vechten voor een partij met een onjuist doel. Dit impliceert dat de *in bello* principes van de theorie van rechtvaardige oorlog toegepast worden onafhankelijk van de vraag of combattanten vechten aan de juiste zijde van het conflict.

In de *Inleiding* laat ik zien hoe de ontwikkeling van een theorie van oorlog met niet-statelijke actoren een aanvulling vormt op de filosofische literatuur over oorlog. Op het niveau van *jus ad bellum* zijn de meeste theorieën gericht op statelijke actoren (de theorie van Walzer is hier een voorbeeld van) en andere theorieën op individuen (met name het werk van McMahan, Fabre en Frowe). Mijn aanpak legt daarentegen de nadruk op niet-statelijke collectieven. Daarbij neem ik in acht dat individuen in oorlogssituaties zich meestal identificeren met een bepaald collectief. Als men de principes van de theorie van rechtvaardige oorlog toepast op niet-statelijke collectieven beperkt men zich vaak tot collectieven die een juist doel nastreven (zie voor een verdediging van dit standpunt het werk van Kutz en Finlay). Niet-statelijke collectieven die niet aan dit criterium voldoen worden vervolgens onderworpen aan het strafrecht of aan een systeem dat de principes van het oorlogsrecht asymmetrisch toepast. Op het niveau van *jus in bello* wordt het oorlogsrecht vaak asymmetrisch toegepast op niet-statelijke combattanten aangezien zij meestal in verband worden gebracht met opzettelijk doden van burgers en strijden voor een onjuist doel (zie de theorieën van Gross, Meisels en Fotion). Ik introduceer daarentegen richtlijnen voor de toepassing van een zogenaamde onpartijdige set van principes van oorlog op conflicten met niet-statelijke collectieven omdat dit de regulering van conflicten kan bevorderen.

In *Hoofdstuk 2* zet ik mijn theorie af tegen het recentelijk prominente revisionistische perspectief dat verdedigd wordt door onder anderen McMahan. Mijn doel is om bij te dragen aan een theorie van oorlog die gericht is op het minimaliseren en limiteren van schade aan beide partijen in een oorlog en niet om, zoals de revisionisten beogen, slechts de schade aangebracht door de *onjuiste* partij in een oorlog te beperken. Ik beargumenteer dat zowel staten als niet-statelijke collectieven die voldoen aan bepaalde criteria die ik uiteenzet in mijn proefschrift zich met geweld mogen verdedigen tegen agressie. In andere woorden beperk ik het recht op verdediging niet tot staten (met een juist doel) maar beargumenteer ik dat ook niet-statelijke collectieven onder bepaalde voorwaarden als partijen in een oorlog gezien moeten worden. De implicatie hiervan is dat oorlogen in principe gevoerd kunnen worden tussen staten en niet-statelijke collectieven. Dit roept de vraag op hoe de principes van oorlog toegepast moeten worden op dergelijke conflicten. Ik beantwoord deze vraag in de volgende hoofdstukken van mijn proefschrift.

In *Hoofdstuk 3* behandel ik de soevereiniteit van staten waar niet-statelijke actoren zich bevinden. Een reactie van een staat op een niet-statelijk collectief zou namelijk gezien kunnen worden als een daad van agressie op het territorium van een andere staat. Ik verdedig het standpunt dat het principe van soevereiniteit voldoende gewaarborgd is als de staat waar het collectief zich bevindt instemt met de tegenaanval of niet capabel of welwillend is om de niet-statelijke actor op een andere wijze onder controle te houden. Ik positioneer deze positie in het filosofische debat over oorlog en beargumenteer dat deze aanpak staten niet de mogelijkheid ontnemt om te reageren op niet-statelijk geweld noch respectloos is tegenover de soevereiniteit van de staat waar de niet-statelijke actor zich bevindt als de aanval zich richt op de niet-statelijke actor en rekening wordt gehouden met de rol van staten.

In *Hoofdstuk 4* pas ik het discriminatieprincipe toe op conflicten met niet-statelijke collectieven. Dit principe wordt binnen de theorie van rechtvaardige oorlog toegepast om combattanten te identificeren en fungeert om burgers te beschermen. Dit is een kritiek punt in de toepassing van de theorie op conflicten met niet-statelijke collectieven omdat de leden van deze collectieven meestal geen uniform of andere onderscheidende kenmerken dragen. Hoewel gepleit is voor het toepassen van de principes van de theorie van rechtvaardige oorlog op niet-statelijke combattanten is de vraag hoe dit aangepakt zou moeten worden onbeantwoord gebleven. De bestaande literatuur geeft aan dat een niet-statelijk collectief een politiek doel moet hebben en een bepaalde mate van steun moet genieten maar gaat niet in op de relatie tussen niet-statelijke combattanten en het collectief waartoe zij behoren. Ik ondersteun deze voorwaarden en bied een raamwerk voor het identificeren van niet-statelijke combattanten die lid zijn van een collectief dat hieraan voldoet. Mijn raamwerk is gebaseerd op de filosofische noties van passieve en actieve groepsvorming. Individuele leden zouden geïdentificeerd moeten worden als combattanten als zij de groepspraktijk om te vechten delen met een niet-statelijk collectief en zich identificeren met de leden van dit collectief. Ik duid dit aan als 'actief lidmaatschap' van een niet-statelijk collectief. Vanuit dit perspectief bekritiseer ik het definiëren van combattanten aan de hand van het toeschrijven van combattant-status door passieve groepsvorming en laat zien hoe dit

kan leiden tot burgerslachtoffers. Actieve groepsvorming zou daarentegen gereflecteerd moeten worden in de criteria voor niet-statelijke combattanten.

In *Hoofdstuk 5* bespreek ik de status van krijgsgevangene voor niet-statelijke combattanten. In hoofdstuk 2 heb ik gepleit voor het separaat toepassen van *jus in bello* en *jus ad bellum*. Hieruit volgt dat niet-statelijke combattanten in principe vergelijkbare rechten moeten krijgen waaronder de status van krijgsgevangene als zij zich houden aan *in bello* regels. Onafhankelijk van het doel waar het collectief voor vecht zouden combattanten die actief lid zijn van een niet-statelijk collectief met een politiek doel, steun vanuit de bevolking en een hiërarchische structuur, de status van krijgsgevangene dienen te verkrijgen als zij gevangen worden genomen in een oorlog waarin zij zich hebben gehouden aan de regels van oorlogsvoering. Een hiërarchische structuur is noodzakelijk voor het afdwingen van regels en is daarom een voorwaarde voor de toepassing van de theorie van rechtvaardige oorlog op niet-statelijke combattanten. Leden van hiërarchisch georganiseerde collectieven kunnen vervolgens verantwoordelijk gehouden worden voor het niet volgen van *jus in bello* door hun commandanten en kunnen door tribunalen en rechtbanken veroordeeld worden voor misdaden afhankelijk van hun status in de hiërarchie. Dit is van belang met oog op het uiteindelijke doel om schade te voorkomen door het reguleren van conflicten.

In *Hoofdstuk 6* richt ik mij op burgers die geassocieerd worden met niet-statelijke collectieven. Individuen die geassocieerd worden met niet-statelijke collectieven vallen vaak tussen de categorieën van combattanten en burgers, dit houdt in dat zij geen rechten hebben onder bijvoorbeeld het strafrecht noch onder het oorlogsrecht. Ik pleit tegen het toepassen van een dergelijke mengelmoes aan regels en zet uiteen hoe staten kunnen reageren op burgers die zij associëren met niet-statelijke actoren maar desondanks geen status als combattant toeschrijven. Ik richt mij in het bijzonder op maatregelen die gezien worden als minder ingrijpend dan het gevangen nemen of doden van dergelijke individuen, zoals bijvoorbeeld het bevriezen van hun financiële tegoeden of het opleggen van reisverboden. Ik laat zien dat tegoedbevriezingen en reisverboden kunnen leiden tot vrijheidsbeperkingen die vergelijkbaar zijn met gevangenschap en noem maatregelen die de vrijheid van individuen beperken buiten de gevangenis 'extrisprisonment.' Het preventief opleggen van dit soort maatregelen kan respectloos zijn tegenover de autonomie van de betrokken individuen en moet in sommige gevallen samengaan met vergelijkbare rechten voor de individuen die deze maatregelen opgelegd krijgen als individuen die onderworpen worden aan een gevangenisstraf. Ik geef richtlijnen om de individuele vrijheid en autonomie in dit soort gevallen te waarborgen.

In *Hoofdstuk 7* illustreer ik mijn theorie door het conflict met IS te beschrijven en pas ik de principes die ik in mijn proefschrift presenteer toe op deze casus. Dit geeft de praktische implicaties van mijn theorie aan voor een actueel conflict. Hierbij behandel ik de hoofdpunten van mijn proefschrift: de onpartijdige toepassing van de theorie van oorlog op niet-statelijke collectieven, soevereiniteit van staten, het discriminatieprincipe, de status van krijgsgevangenschap en de principes die toegepast zouden moeten worden op burgers die geassocieerd worden met niet-statelijke actoren. IS lijkt een georganiseerd niet-statelijk collectief te zijn met een politiek doel en het geniet steun vanuit een deel van de bevolking(en). Daarom moeten individuen die vechten voor IS en

zich identificeren met leden van IS in aanmerking komen voor de status van combattant. Indien zij het *jus in bello* respecteren zouden zij volgens mijn theorie ook in aanmerking moeten komen voor de rechten van combattanten zoals het recht om zich te verdedigen en het recht op de status van krijgsgevangene als zij gevangen worden genomen tijdens het conflict (dit laatste recht impliceert onder meer dat zij onverwijd dienen te worden vrijgelaten nadat de vijandelijkheden zijn gestaakt). Zij mogen echter veroordeeld worden als zij de *in bello* regels niet volgen. Individuen die geassocieerd worden met IS en verdacht worden van criminele daden maar onder het oorlogsrecht vallen zouden behandeld moeten worden volgens de regels van het strafrecht met respect voor hun individuele vrijheid en autonomie.

In de *Conclusie* vat ik mijn argument samen en laat ik zien hoe de theorie van rechtvaardige oorlog aangepast kan worden aan conflicten met niet-statelijke actoren. Ik stel de volgende revisies voor: het erkennen van niet-statelijke collectieven als partijen onder het oorlogsrecht, het toestaan van verdediging tegen geweld van niet statelijke actoren, het identificeren van individuele leden van niet-statelijke collectieven als combattanten door te beoordelen of zij voldoen aan het delen van een vechtpraktijk en zich identificeren met andere leden van het collectief. Daarnaast stel ik voor om krijgsgevangenschapsstatus toe te schrijven aan dergelijke actieve leden van niet-statelijke collectieven indien zij de principes van *in bello* volgen. Deze aanpassingen sluiten aan bij de normatieve grondslag van de theorie van rechtvaardige oorlog en beogen de toepassing van deze theorie op de oorlogen van de 21^{ste} eeuw waarin niet-statelijke actoren een rol spelen.